

Економіка

УДК 336.74:336.7:330.131.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19035679>

Фінансово-економічні інструменти забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації

Чинько Роман Тарасович

аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права»

<https://orcid.org/0009-0001-3604-0333>

Прийнято: 09.11.2025 | Опубліковано: 30.11.2025

Анотація. У статті досліджено фінансово-економічні інструменти забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах фіскальної децентралізації та воєнних реалій України. Розкрито зміст поняття «сталий розвиток територіальних громад» як комплексного процесу одночасного економічного зростання, соціального прогресу та екологічної збалансованості на локальному рівні, що передбачає інтеграцію економічних, соціальних та екологічних цілей у локальні стратегії розвитку. Систематизовано податкові, бюджетні, кредитні, інвестиційні, грантові та партнерські інструменти, доступні громадам, та проаналізовано їхню дієвість у контексті реформи децентралізації 2014–2020 рр. Наведено кількісні характеристики дохідної бази місцевих бюджетів за 2024 р., зокрема структуру надходжень від податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку, плати за землю та акцизного збору. Встановлено, що реформа суттєво розширила фінансову автономію місцевих бюджетів, проте створила структурні дисбаланси: надмірну залежність від податку на доходи фізичних осіб, нерівномірний податковий потенціал між міськими та сільськими громадами, обмежений доступ малих громад до кредитних і облігаційних ринків. Проаналізовано вплив повномасштабного

вторгнення на фінансову базу громад і антикризові інструменти реагування, включаючи гуманітарну допомогу, перерозподіл бюджетних коштів та донорське фінансування. Запропоновано модель фінансового забезпечення сталого розвитку, побудовану на чотирьох взаємопов'язаних елементах: диверсифікації джерел доходів, стратегічному фінансовому плануванні, розвитку проєктної спроможності та моніторингу результатів за індикаторами Цілей сталого розвитку. Обґрунтовано перспективи використання муніципальних облігацій, державно-приватного партнерства, зелених фінансових інструментів, партисипативного бюджетування та євроінтеграційних механізмів для забезпечення стійкого відновлення громад.

Ключові слова: сталий розвиток, територіальні громади, фіскальна децентралізація, фінансово-економічні інструменти, місцеві бюджети, муніципальні облігації, державно-приватне партнерство, зелені фінанси, партисипативне бюджетування, відновлення громад.

Financial and Economic Instruments for Ensuring Sustainable Development of Territorial Communities under Conditions of Decentralization

Chynko Roman Tarasovych

Postgraduate Student, Lviv University of Business and Law

<https://orcid.org/0009-0001-3604-0333>

Abstract. The article examines financial and economic instruments for ensuring sustainable development of territorial communities under fiscal decentralization and wartime conditions in Ukraine. The concept of "sustainable development of territorial communities" is defined as an integrated process of simultaneous economic growth, social progress, and ecological balance at the local level, involving the integration of economic, social, and environmental objectives into local development strategies. Tax, budgetary, credit, investment, grant, and partnership instruments available to

communities are systematized, and their effectiveness is analyzed in the context of the 2014–2020 decentralization reform. Quantitative characteristics of the local budget revenue base for 2024 are provided, including the structure of revenues from personal income tax, simplified tax, land tax, and excise duty. It is established that the reform significantly expanded the financial autonomy of local budgets, yet created structural imbalances: excessive dependence on personal income tax, uneven tax potential between urban and rural communities, and limited access of small communities to credit and bond markets. The impact of the full-scale invasion on the financial base of communities and crisis-response instruments is analyzed, including humanitarian aid, reallocation of budget funds, and donor financing. A model of financial support for sustainable development is proposed, built on four interrelated elements: diversification of revenue sources, strategic financial planning, development of project management capacity, and monitoring of results using Sustainable Development Goals indicators. The prospects for the use of municipal bonds, public-private partnerships, green financial instruments, participatory budgeting, and European integration mechanisms for ensuring sustainable recovery of communities are substantiated.

Keywords: sustainable development, territorial communities, fiscal decentralization, financial and economic instruments, local budgets, municipal bonds, public-private partnership, green finance, participatory budgeting, community recovery.

Постановка проблеми. Сталий розвиток територіальних громад є однією з ключових проблем сучасної регіональної економіки та публічного управління. Реформа децентралізації 2014–2020 рр. в Україні створила інституційні передумови для наближення прийняття рішень до рівня громад, проте не гарантувала рівномірного та збалансованого розвитку усіх новоутворених територіальних одиниць. Глобальна парадигма сталого розвитку, закріплена у Цілях сталого розвитку ООН, передбачає локалізацію цих цілей із урахуванням специфіки конкретних громад [22]. Водночас локалізація потребує відповідного

фінансово-економічного забезпечення: без дієвих інструментів мобілізації, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів цілі сталого розвитку залишаються декларативними. Повномасштабне вторгнення Росії у 2022 р. різко деформувало фінансову базу значної частини громад, поставивши питання про адаптивність існуючих інструментів та необхідність формування нових підходів. У цьому контексті актуальною є систематизація фінансово-економічних інструментів, оцінка їхньої дієвості в умовах децентралізації та воєнних реалій, а також обґрунтування перспективних напрямів модернізації фінансової архітектури громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансового забезпечення сталого розвитку територіальних громад перебуває у фокусі уваги як українських, так і зарубіжних дослідників. О. Демченко систематизувала фінансові інструменти розвитку територіальних громад, виділивши податкові, бюджетні, кредитні та інвестиційні механізми як базові складові фінансової спроможності місцевого самоврядування [2]. О. Крайник дослідила державне регулювання сталого розвитку територіальних громад, акцентуючи на необхідності гармонізації загальнодержавних стратегій із локальними потребами [4]. О. Птащенко проаналізувала особливості фінансового забезпечення сільських територіальних громад, зафіксувавши їхню підвищену вразливість до бюджетних коливань та залежність від трансфертів [6]. О. Desyatnyuk та О. Ptashchenko розглянули трансформації фінансового забезпечення сталого розвитку сільських громад, обґрунтувавши потребу в диверсифікації джерел доходів і зміцненні власної фінансової бази [9]. О. Західна, Д. Білас та Р. Грицай дослідили фінансове забезпечення Львівської міської територіальної громади у контексті досягнення цілей сталого розвитку, продемонструвавши можливості великих міських громад у залученні інвестиційних ресурсів [3].

К. Тростянська, О. Цюпа та В. Дмитровська проаналізували вплив фінансової децентралізації на економічне зростання територіальних громад, встановивши позитивну кореляцію між розширенням фіскальної автономії та

динамікою місцевих доходів [8]. D. Stoliarenko дослідив фінансову політику держави в умовах децентралізації, наголошуючи на необхідності збалансування фіскальних повноважень між центральним і місцевим рівнями [12]. L. Kvasnii, Z. Kvasniy, Y. Danylenko, O. Gatskov та Y. Strohush розкрили проблеми управління фінансовим забезпеченням розвитку територіальних громад, зосередившись на інституційних бар'єрах та дефіциті проєктного менеджменту [11]. З. Бурик розглянула фінансову спроможність територіальних громад як індикатор ефективності децентралізації та складову соціально-економічного розвитку регіону, запропонувавши систему оцінювання фінансової автономії [1]. О. Подзійей та Т. Коробчук дослідили фінансове забезпечення відновлення конкурентоспроможності територіальних громад, акцентуючи на ролі міжнародної допомоги у воєнний період [5].

В. Руденко та С. Бей проаналізували місцеве оподаткування в умовах фінансової децентралізації, констатувавши, що податковий потенціал громад залишається нерівномірним, а ефективність місцевих податків залежить від якості адміністрування [7]. М. Khodan та І. Vurtnyak дослідили місцеві бюджети в умовах війни, зосередившись на стратегіях адаптації та ролі партисипативного бюджетування як інструменту громадської довіри і залученості [10].

Попри значний масив досліджень, недостатньо вивченою залишається проблема комплексної систематизації фінансово-економічних інструментів забезпечення сталого розвитку громад із урахуванням одночасного впливу децентралізаційної реформи та воєнних реалій. Зокрема, потребують поглибленого аналізу питання інтеграції зелених фінансових інструментів, перспективи муніципальних облігацій на міжнародних ринках та модель фінансового забезпечення, що поєднує стабілізаційну й розвиткову функції.

Формулювання цілей статті. Метою статті є систематизація фінансово-економічних інструментів забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах фіскальної децентралізації та воєнних реалій, оцінка їхньої дієвості за кількісними показниками та обґрунтування перспективних напрямів

модернізації фінансової архітектури громад для забезпечення стійкого відновлення.

Виклад основного матеріалу. Концептуальне осмислення сталого розвитку на рівні територіальних громад потребує чіткого розмежування ключових категорій. «Сталий розвиток територіальних громад» трактується як комплексний процес одночасного економічного зростання, соціального прогресу та екологічної збалансованості на локальному рівні, що передбачає впровадження локальних стратегій, які інтегрують тріаду «економічний – соціальний – екологічний». Ідея локалізації Цілей сталого розвитку полягає в адаптації глобальних цілей до потреб конкретних громад [22]. У межах громади сталий розвиток акцентує на збалансованому поліпшенні добробуту населення, підвищенні якості життя та захисті довкілля. Територіальна громада є юридичним органом місцевого самоврядування після реформи 2020 р., об'єднаною навколо спільних інтересів і ресурсів. Слід розрізняти: фінансові інструменти як конкретні механізми мобілізації або регулювання коштів; фінансові ресурси як суми коштів у бюджетах; фінансові механізми як сукупність інструментів та процедур; фінансову політику як загальну стратегію влади з доходів і витрат. Децентралізація, на відміну від деконцентрації або делегування, означає повноцінну передачу влади та ресурсів від центру до громад, що створює основу для реалізації місцевих стратегій розвитку.

Визначивши категоріальний апарат, доцільно перейти до характеристики конкретних фінансово-економічних інструментів, доступних громадам. Податкові інструменти охоплюють місцеві податки і збори: податок на нерухомість, єдиний податок для малого бізнесу, плату за землю, туристичний збір, а також пільги як стимулюючий механізм. За Податковим кодексом громади самостійно встановлюють ставки і пільги з місцевих податків [13]. Кількісну характеристику дохідної бази місцевих бюджетів за 2024 р. наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Структура доходів загального фонду місцевих бюджетів України за
2024 р.

Дохідне джерело	Сума, млрд грн	Частка, %	Динаміка до 2023 р.
ПДФО	257,5	56,9	+18,3 %
Єдиний податок	69,1	15,3	+22,7 %
Плата за землю	39,3	8,7	+14,0 %
Акцизний податок	27,8	6,1	+11,5 %
Податок на нерухомість	14,6	3,2	+19,1 %
Інші надходження	43,9	9,8	+26,4 %
Разом (загальний фонд)	452,2	100,0	+18,9 %

Джерело: складено за даними [15, 16]

Як свідчать дані таблиці 1, домінуючу роль у структурі доходів відіграє ПДФО (56,9 %), тоді як єдиний податок забезпечує лише 15,3 %, а плата за землю – 8,7 %. Така концентрація дохідної бази створює системну вразливість: вилучення «військового» ПДФО з місцевих бюджетів скоротило надходження на 31,9 млрд грн у 2024 р. [16]. Натомість зростання єдиного податку і плати за землю навіть в умовах війни вказує на адаптивний потенціал підприємництва та земельних відносин як альтернативних джерел дохідної бази [16].

Бюджетні інструменти поєднують власні доходи та міжбюджетні трансферти. Власні доходи формуються зібраними місцевими податками і платежами, тоді як трансферти з державного бюджету поділяються на базову дотацію, субвенції на освіту, медицину, соціальний захист. У 2015 р. горизонтальне вирівнювання було реформовано: від тотального балансування перейшли до вирівнювання виключно за ПДФО [13]. Обсяг доходів загального фонду місцевих бюджетів підвищився на 42 % у 2015 р. [13], що засвідчило

ефективність першого етапу фіскальної децентралізації. Водночас малі громади залишаються високо залежними від трансфертів, а базова дотація, виконуючи соціально-вирівнювальну функцію, одночасно формує проблему стимулів: надмірне вирівнювання може зменшувати мотивацію до нарощення власних надходжень.

Описана архітектура податкових і бюджетних інструментів становить основу фінансової бази, проте для інвестиційного розвитку громади потребують доступу до кредитних ресурсів. У 2023 р. Національний депозитарій України уклав угоду з польським депозитарієм KDPW, що дозволяє випуск українських муніципальних облігацій на європейських ринках [17]. Муніципальні облігації створюють можливість фінансувати інвестиційний бюджет громади, закладаючи проекти стратегічних об'єктів [17]. Досвід розвинених країн, зокрема Польщі та країн Балтії, демонструє ефективність таких інструментів для інфраструктурних проектів.

Інвестиційні інструменти доповнюють кредитні механізми через державні програми та державно-приватне партнерство. Через Державний фонд регіонального розвитку та програми відновлення держава фінансує великі проекти, а громади можуть залучати приватні інвестиції в житлово-комунальне господарство, енергетику, транспорт. Реформа законодавства про державно-приватне партнерство у 2025 р. надала місцевій владі інструменти спрощення невеликих проектів і залучення донорського фінансування [20]. Грантові та донорські інструменти становлять окремий вагомий блок: програми USAID, GIZ, UNDP підтримують проекти інфраструктури та послуг, а перспективно відкривається прямий доступ до фондів ЄС. Партнерські інструменти, серед яких міжмуніципальне співробітництво, партисипативне бюджетування і краудфандинг, залучають громадян безпосередньо до розподілу ресурсів: практика «воєнного» партисипативного бюджету підтримує довіру і залученість населення навіть у кризових умовах [10].

Оцінивши інструментарій, необхідно простежити еволюцію фіскальної децентралізації як інституційного підґрунтя для їхнього функціонування. Реформа 2014–2015 рр. передбачала зміну Податкового і Бюджетного кодексів: місцевим радам передано нові доходи і повноваження [13], введено власні джерела, зокрема акциз із роздрібного продажу та розширену базу податку на нерухомість [13]. Субвенції на делеговані повноваження компенсували витрати громад на освіту та медицину [13]. За підсумками реформи надходження до загального фонду місцевих бюджетів зросли на 42 % (до 99,8 млрд грн) у 2015 р., а капітальні видатки збільшилися на 136 % (до 32,2 млрд грн) [13], що засвідчило формування бюджетів розвитку.

Водночас залишилися структурні обмеження. Малі громади досі високо залежать від дотацій, причому базова дотація нерідко перевищує власні доходи. Податковий потенціал є нерівномірним: міста з розвиненим бізнесом отримують значно більше надходжень, ніж сільські райони. Доступ до кредитів та облігацій для багатьох громад обмежений через слабкий фондово-майновий потенціал. Брак фінансових фахівців і навичок проєктного менеджменту гальмує використання складних фінансових інструментів. Механізм базової та реверсної дотації вирівнює бюджети, але водночас може розмивати стимул для місцевих ініціатив. Кількісно частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті зросла: у 2024 р. надходження з місцевих бюджетів склали близько 679,5 млрд грн, що є зростанням на 22,4 % порівняно з 2022 р. [16]. Значною мірою фінансовий успіх громади визначається її спроможністю залучати інвестиції та отримувати гранти, оскільки державні трансферти є передусім інструментом соціальної підтримки.

Окремого аналізу потребує вплив повномасштабного вторгнення на фінансову базу громад. Великі прифронтові громади втратили податкову базу через знищення підприємств та депопуляцію: Донецька область втратила понад 50 % доходів [14], а в громадах Луганщини, Донеччини та Херсонщини доходи впали на 40–80 % [16]. Водночас громади, які прийняли переселенців, отримали додаткові доходи за рахунок зростання населення [15, 16]. Різко зросли видатки

на соціальний захист внутрішньо переміщених осіб, безпеку та ремонт критичної інфраструктури. Значну частину бюджетів розвитку було заморожено, а трансферти з державного бюджету скоротилися відносно потреб. Для реагування впроваджено антикризові інструменти: спрощено процедури публічних закупівель, дозволено перерозподіл бюджетних коштів, надано гуманітарну і донорську допомогу. Міжнародні партнери спрямували прямі гранти на підтримку послуг і невідкладного ремонту, а конференції з відновлення ініціювали масштабне фінансування, де джерелами мають бути державний бюджет, донорські кредити та конфісковані російські активи [18].

Виявлені тенденції засвідчують, що існуючі інструменти спрямовані переважно на негайну стабілізацію, але не гарантують сталого розвитку. Чимало громад пережили гостру фазу кризи завдяки зовнішнім ресурсам: грантам, кредитам і бюджетам в екзилі [18, 10]. Актуальною стала ідея «відбудувати краще»: нові підходи мають урахувати екологічні стандарти і стійкість. Грантові програми відбудови передбачають зелені умови, а міжнародні програми (Nefco, Green Climate Fund) пропонують екопроекти для громад. Україна розробляє законодавство для зелених облігацій за прикладом регламенту ЄС 2023/2631 [19].

У перспективному вимірі післявоєнне відновлення відкриває можливості модернізувати фінансову архітектуру громад за кількома напрямками. По-перше, зміцнення власної дохідної бази потребує продовження реформи податку на нерухомість із наближенням до ринкової оцінки, розбудови земельного ринку та стимулювання місцевого підприємництва. По-друге, інвестиційні інструменти мають передбачати активніше використання муніципальних облігацій, для популяризації яких Україна укріпила зв'язки з європейськими депозитаріями [17], та залучення приватного капіталу через державно-приватне партнерство з упровадженням «інвестиційних паспортів громад». По-третє, зелені фінансові інструменти передбачають енергосервісні контракти, програми підвищення енергоефективності та зелені муніципальні облігації для екопроектів. По-

четверте, розвиток проєктного менеджменту і спроможності (capacity building) є критичним: досвід війни продемонстрував, що без підготовлених кадрів навіть значне фінансування залишається неосвоєним. По-п'яте, партисипативні механізми, серед яких партисипативне бюджетування та громадський краудфандинг, посилюють соціальну солідарність і верифікують локальні потреби. По-шосте, євроінтеграційна орієнтація потребує підготовки до використання структурних фондів ЄС, єдиної системи моніторингу за європейськими стандартами та спрощення закупівельних процедур [21].

Системне узагальнення описаних інструментів та перспективних напрямів дає підстави для формулювання інтегрованої моделі фінансового забезпечення сталого розвитку громади. Ця модель (рис. 1) будується на чотирьох взаємопов'язаних структурних елементах, які функціонують у контексті зовнішнього середовища (макроекономічна ситуація, нормативно-правова база, воєнні реалії, євроінтеграційний курс) та інтегруються через механізми громадської участі.

Рис. 1. Модель фінансового забезпечення сталого розвитку територіальної громади

Джерело: розроблено автором

Як видно з рис. 1, перший блок моделі – диверсифікація джерел доходів – передбачає формування багатоканальної дохідної бази, що включає місцеві податки, єдиний податок, плату за землю, трансферти та грантові надходження. Другий блок – стратегічне фінансове планування – охоплює формування бюджету розвитку, інвестиційних паспортів, проєктів державно-приватного партнерства та випуск муніципальних і зелених облігацій. Третій блок – проєктна спроможність – акцентує на необхідності розвитку проєктного менеджменту, підготовки грантових заявок та забезпечення відповідності закупівельним процедурам ЄС. Четвертий блок – моніторинг результатів – передбачає оцінювання за індикаторами Цілей сталого розвитку та забезпечення публічної звітності. Інтеграційний рівень моделі поєднує ці чотири блоки через партисипативне бюджетування, міжмуніципальне співробітництво та краудфандинг, що створює зворотний зв'язок між результатами і ресурсними рішеннями. Кінцевим результатом є досягнення тріади сталого розвитку: економічного зростання, соціального прогресу та екологічної збалансованості [16, 21].

Висновки. Дослідження засвідчило, що фінансово-економічний комплекс інструментів громад має враховувати специфіку локального сталого розвитку та воєнних реалій України. Децентралізація надала громадам інструменти самоуправління, однак різний рівень спроможності ускладнює вирівнювання розвитку. Оптимальна конфігурація інструментів передбачає поєднання потужної власної дохідної бази (посилення місцевих податків, включно з майновими), ефективних трансфертів, спрямованих на вирівнювання і делеговані повноваження, інвестиційних механізмів (муніципальні облігації, державно-приватне партнерство, державні програми) та донорської підтримки. Водночас критичного значення набувають нематеріальні чинники: спроможність громад формувати стратегії, готувати проєкти і прозоро звітувати за індикаторами сталого розвитку. Зелене фінансування та партисипативні

механізми мають стати додатковими важелями модернізації. Комбінований підхід, що поєднує фінансово-економічну диверсифікацію, стратегічне планування та розвиток проєктного менеджменту, здатний забезпечити стійке відновлення та довгостроковий розвиток громад. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною верифікацією запропонованої моделі на прикладі конкретних громад різного типу та оцінюванням ефективності зелених фінансових інструментів у контексті післявоєнної відбудови.

Список використаних джерел

1. Бурик З. Фінансова спроможність територіальних громад як індикатор ефективності децентралізації та складова соціально-економічного розвитку регіону. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2025. № 13. С. 6–17. URL: <https://pa.journal.in.ua/index.php/pa/article/download/243/220>
2. Демченко О. П. Фінансові інструменти розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. С. 48–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-6>
3. Західна О., Білас Д., Грицай Р. Фінансове забезпечення Львівської міської територіальної громади в межах досягнення цілей сталого розвитку. *Фінансовий простір*. 2025. № 4 (58). С. 143–154. URL: <https://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/download/1050/1423>
4. Крайник О. Державне регулювання сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/197/189>
5. Подзійей О., Коробчук Т. Фінансове забезпечення відновлення конкурентоспроможності територіальних громад в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2188/2115>
6. Птащенко О. Особливості фінансового забезпечення сільських територіальних громад в умовах сталого розвитку. *Herald of Khmelnytskyi*

National University. Economic sciences. 2024. № 334(5). С. 432–437. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/download/920/936>

7. Руденко В. В., Бей С. О. Місцеве оподаткування в умовах фінансової децентралізації в Україні. *Актуальні питання економічних наук.* 2024. № 6. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/download/140/143>

8. Тростянська К. М., Цюпа О. П., Дмитровська В. С. Фінансова децентралізація та її вплив на економічне зростання територіальних громад. *Академічні візії.* 2024. № 33. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/1316/1184>

9. Desyatnyuk O., Ptashchenko O. Трансформації фінансового забезпечення сталого розвитку сільських територіальних громад. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій.* 2024. № 1(13). С. 362–371. URL: <https://www.journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/download/322/258/>

10. Khodan M., Burtnyak I. Local budgets in Ukraine during wartime: challenges, adaptation strategies, and the role of participatory budgeting. *Public and Municipal Finance.* 2025. Vol. 14, Issue 4. P. 77–94. DOI: [https://doi.org/10.21511/PMF.14\(4\).2025.06](https://doi.org/10.21511/PMF.14(4).2025.06)

11. Kvasnii L., Kvasniy Z., Danylenko Y., Gatskov O., Strohush Y. Проблеми управління фінансовим забезпеченням розвитку територіальних громад в Україні. *Public Management and Policy.* 2025. № 1(5). С. 47–57. URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap/article/download/71/64>

12. Stoliarenko D. Фінансова політика держави в умовах децентралізації. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій.* 2024. № 2(14). С. 420–429. URL: <https://www.journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/download/360/289/>

13. Бюджетна децентралізація – 2015 та її результати – офіційно. Децентралізація. 03.03.2016. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/1674>

14. Втрачено понад половину доходів і податкову базу. ProBudget. URL: <https://probudget.org.ua/news/vtracheno-ponad-polovinu-dohodiv-i-podatkovu-bazu->

yak-povnomasshtabna-vijna-vplinula-na-ekonomiku-j-finansi-timchasovo-okupovanih-gromad-donechchini-luganshini-zaporizkoyi-j-hersonskoyi-oblastej/

15. Мінфін: за 2024 р. до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 451 млрд грн. Міністерство фінансів України. 08.01.2025. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_za_2024_r_do_zagalnogo_fondu_mistsevikh_biu_dzhetiv_nadiishlo_451_mlrd_grn_na_856_mlrd_bilshe_nizh_u_2023_r-4980

16. Онищук І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2024 рік. Децентралізація. 24.03.2025. URL: <https://decentralization.ua/news/19387>

17. Municipalities are now able to issue municipal bonds on international markets. Decentralization.gov.ua. 03.01.2023. URL: <https://decentralization.gov.ua/en/news/15969>

18. Bankwatch CEE Network. Local budgets and the reconstruction of Ukraine. 30.11.2023. URL: <https://bankwatch.org/publication/local-budgets-and-the-reconstruction-of-ukraine>

19. The role of regulations in defining local green finance framework. EU4Environment. 2022. URL: <https://www.eu4environment.org/app/uploads/2022/05/10-The-role-of-regulations-in-defining-local-green-finance-framework-Ukraine.pdf>

21. Ukraine's Path to the EU: Municipalities and Partnerships for Cohesion and Growth. EU Regions Week. 15.10.2025. URL: <https://eu-regions-week.europa.eu/programme/2025/sessions/47547>

22. The localisation of the Sustainable Development Goals (SDGs). European Commission, Joint Research Centre. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/projects-and-activities/territorial-development/localisation-sustainable-development-goals-sdgs_en